

ЧАСТКА ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ

**7 КЛАС
СТРЕМБИЦЬКА Л.А.**

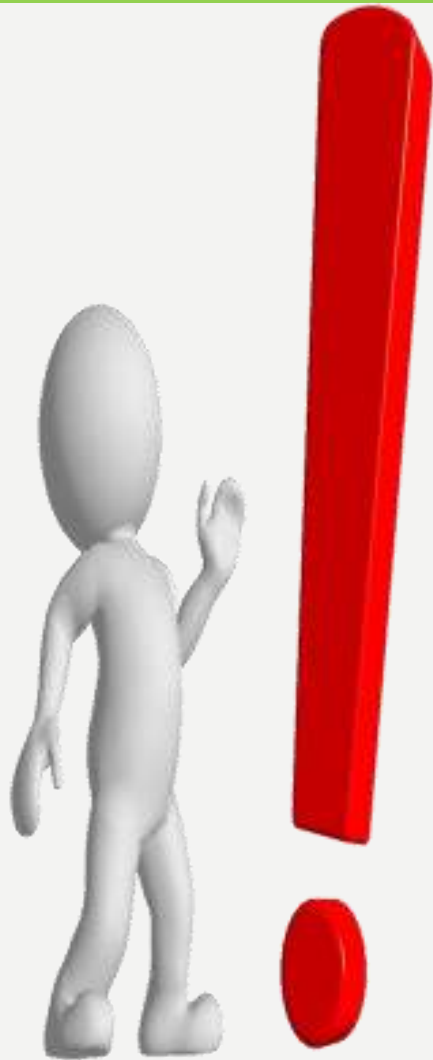
**І частка мовить: «Слово я службове,
Але людині чесно я служу.**

І будьте певні, в інтересах мови

І «Так», і «Ні», де треба, я скажу!»

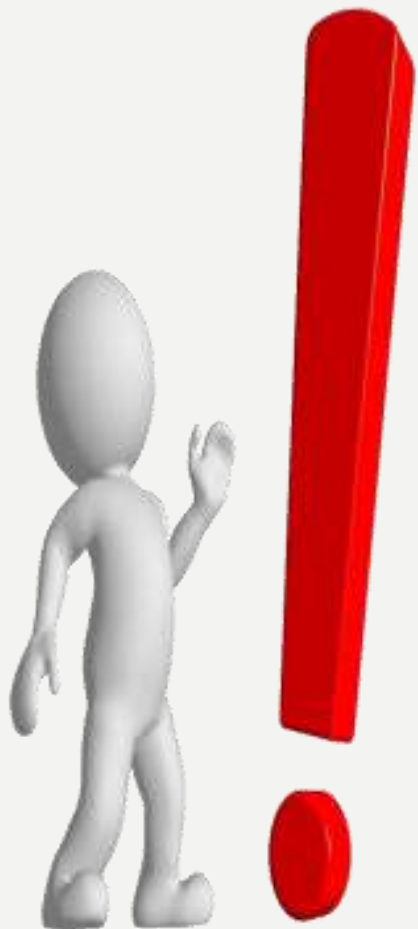

ЧАСТКА

Службова частина мови, яка надає окремим словам, словосполученням і реченням додаткових відтінків у значенні або служить для творення деяких граматичних форм та нових слів

ЧАСТКА

Від інших службових частин мови частки відрізняються тим, що не виступають засобом синтаксичного зв'язку. Основне призначення їх полягає у видозміні значень окремих слів, цілих речень.

РОЗРЯДИ ЧАСТОК ЗА РОЛЛЮ В СЛОВІ ТА В РЕЧЕННІ

ФОРМОТВОРЧІ

ЗАПЕРЕЧНІ

СЛОВОТВОРЧІ

**МОДАЛЬНІ
(ФРАЗОВІ)**

ФОРМОТВОРЧІ

СЛУЖАТЬ ДЛЯ:

❖ **ТВОРЕННЯ ЗВОРОТНОЇ ФОРМИ ДІЄСЛОВА (СЯ-, СЬ-):**

УЧИВСЯ Я ДОБРЕ

❖ **НАКАЗОВОГО СПОСОБУ ДІЄСЛІВ (ХАЙ, НЕХАЙ):** ***НЕХАЙ***

ВСТАНЕ СОНЦЕ

❖ **УМОВНОГО СПОСОБУ ДІЄСЛІВ (Б, БИ):** ***ПРОЧИТАВ БИ Я***

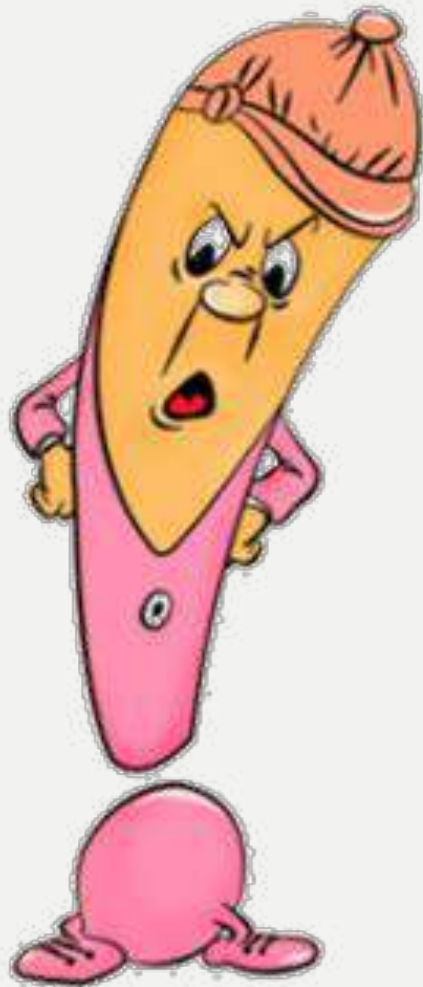
ЦЮ КНИГУ

❖ **НАЙВИЩОГО СТУПЕНЯ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ**

ТА ПРИСЛІВНИКІВ (НАЙ-, ЩОНАЙ-, ЯКНАЙ-):

НАЙПРЕКРАСНІША ЗЕМЛЯ РІДНА

ЗАПЕРЕЧНІ

**ВИРАЖАЮТЬ ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЧАСТКОВЕ АБО
ПОВНЕ, НАДАЮТЬ ДЕЯКИМ СЛОВАМ
ПРОТИЛЕЖНОГО ЗНАЧЕННЯ:**

НЕ (НЕ ЛЮБИТЬ, НЕ РАЗ; НЕДРУГ, НЕЩАСТЯ)

НІ (НІ СЕ НІ ТЕ, НІЯКИЙ, НІДЕ, НІХТО)

СЛОВОТВОРЧІ

**СЛУЖАТЬ ДЛЯ ТВОРЕННЯ НОВИХ СЛІВ
(ПЕРЕТВОРИЛИСЬ НА СУФІКСИ ТА ПРЕФІКСИ):**

ХТОЗНА-, КАЗНА-, БУДЬ-, НЕБУДЬ- (хтозна-чим, казна-
хто, будь-що, який-небудь);

АБИ-, ДЕ-, -СЬ, -БИ, -Б (абихто, дещо, якийсь, начеб,
якби);

-ЖЕ, -Ж (отож, отже).

МОДАЛЬНІ (ФРАЗОВІ)

ВКАЗІВНІ

ОСЬ, ОСЬДЕ, ОН,
ОНДЕ, ОТ, ОЦЕ,
ВОНО

ВЛАСНЕ

МОДАЛЬНІ:
НАВРЯД, ЛЕДВЕ
ЧИ, БА, НУ, ЧИ НЕ,
МОВ, МОВБИ,
НІБИТО

СПОНУКАЛЬНІ:

ХАЙ, НЕХАЙ, НУ,
ДАВАЙ, БОДАЙ

**ОБМЕЖУВАЛЬНО-
ВИДІЛЬНІ:** ЛИШЕ,
ТІЛЬКИ, ХОЧ,
ХОЧА Б, НАВІТЬ,
УЖЕ, ТАКИ

ПИТАЛЬНІ:

НЕВЖЕ, ХІБА, ЧИ.
ЩО ЗА

ОЗНАЧАЛЬНІ:
ЯКРАЗ, САМЕ,
СПРАВДІ, ТОЧНО

СТВЕРДЖУВАЛЬНІ:

ТАК, ЕГЕ Ж, АТОЖ,
АЯКЖЕ, АВЖЕЖ,
ГАРАЗД

ПІДСИЛЮВАЛЬНІ: І,
Й, ТА, ТАКИ,
НАВІТЬ, ЖЕ, Ж, БО,
ОЙ, АЖ, ВЖЕ

МОРФОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ. СИНТАКСИЧНА РОЛЬ ЧАСТКИ

**ЧАСТКА – НЕЗМІННЕ СЛОВО. ФОРМОТВОРЧІ ЧАСТКИ
БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ТВОРЕННІ ФОРМ ДІЄСЛОВА.**

**САМОСТІЙНО ЧЛЕНОМ РЕЧЕННЯ ЧАСТКА НЕ
ВИСТУПАЄ.**

ЗАВДАННЯ 1

Прочитати поезію, знайти частки, пояснити їх значення.

**Ну, є ж про зраду там які статті?
Не всяка ж кара має бути незбожна.
Що ж це виходить? Зрадити в житті
Державу – злочин, а людину – можна?!**

ЗАВДАННЯ 1

**Таке нещастя хоч кого знеможе.
Це ж можна тут рішитися ума.
Любив же він Марусю, не дай боже!
Тепер сидить, місця на нім нема...**

Ліна Костенко

ЗАВДАННЯ 2

Робота в парах. «Творче реконструювання».
Переробити речення на спонукальні та питальні,
використовуючи відповідні частки.

1) Як би там не було, а чоловіки все ж таки віддають перевагу класичній обручці (3 календаря). 2) То була перша спроба створення повної історії української літератури (3 журналу). 3) Уперше свої праці надрукувала в альманасі Наталі Кобринської «Перший вінок» (А. Шелест).

ЗАВДАННЯ 2

- 4) На кінець літа вересові килими вкриваються
рясним бузковим цвітом (В. Пархоменко).**
- 5) 3 пластів минулого піднімають та відроджують
нашу справжню історію (3 журналу).**
- 6) Природа потребує дбайливого ставлення до
себе (3 журналу).**

ЗАВДАННЯ 3

Робота у групах. Гра «Хто швидше».

Скласти речення зі словами **так, як, може, точно, просто, все так, щоб в одному з речень ці слова виступали повнозначним словом, а в другому – часткою.**

ЗАВДАННЯ 4

Пояснювальний диктант. Записати речення (на дошці). Знайти частки й пояснити, якого значення надають вони реченням або окремим словам.

- 1) Хотіла б я піснею стати (Л.Українка). 2) Нехай усміхнеться серце на чужині (Т.Шевченко). 3) Не вмирає душа наша, не вмирає воля (Т.Шевченко). 4) Чи є в світі що світліше, ніж мамині очі? (І.Блажкевич). 5) Як хороше, як весело на білім світі жить (Л.Глібов). 6) Ген килим, витканий із птиць, летить над полем (Л.Костенко).**

ЗАВДАННЯ 5

Запишіть речення, підкресліть у них частки:

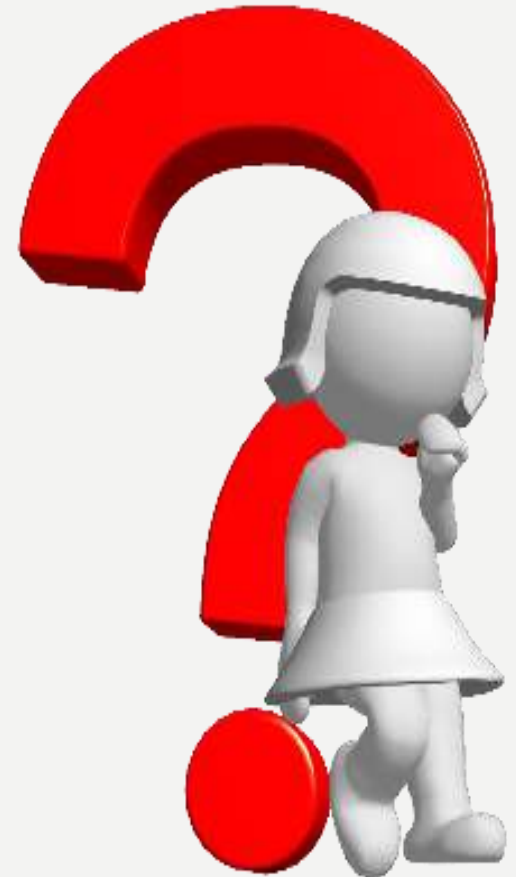
Хай весна приносить щастя в кожну хату. Як хороше, коли в осінній млі летять ширококрилі журавлі. Крайнебо з рожевого перейшло аж у криваво-червоне. Розплелася густа коса аж до пояса. Не сивий мудрий, а старий. І ось після розлуки знову я прийшов сюди – в місця, серцю милі.

ЗАВДАННЯ 6

**Згрупуйте частки на формотворчі, заперечні,
модальні:**

**Не, би(б), як, навіть, ні, хай, мов, годі, ані,
нехай, таки, бодай, бо, но, то, от, таки, еге,
атож, аби, ж.**

ЗАВДАННЯ 7

Творче завдання (на фоні спокійної музики).

**За опорними словами скласти речення про
небо та зорі, використовуючи частки: он, не,
тільки, лиш, ген.**

ПІДСУМОК УРОКУ (МЕТОД «МІКРОФОН»)

СЬОГОДНІ НА УРОЦІ Я...

- ❖ **ДІЗНАВСЯ БАГАТО НОВОГО**
- ❖ **АКТИВНО ПРАЦЮВАВ**
- ❖ **УСЕ ЗРОЗУМІВ**
- ❖ **ВИКОНАВ УСІ ЗАВДАННЯ**
- ❖ **НЕ ЗРОЗУМІВ ЧОГОСЬ**
- ❖ **БУВ ПАСИВНИМ...**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Повторити матеріал з теми “Частка”, підготуватись до тестування